

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.12.2014 № 1528)

Ефективна ЕКОНОМІКА

Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет

№ 11, 2013 [Назад](#) [Головна](#)

УДК 657.372.3

Ж. В. Семчук,

кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів та кредиту, ПВНЗ "Львівський університет бізнесу та права", м. Львів

Т. Б. Протіук,

кандидат економічних наук, член-кореспондент Української академії наук, доцент кафедри економіко-правових дисциплін, Національна академія внутрішніх справ, м. Київ

О. С. Процевят,

студентка, Національний університет "Львівська політехніка", м. Львів

МЕТОДИ НАРАХУВАННЯ АМОРТИЗАЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Z. V. Semchuk,

Ph.D in Economics, associate Professor of Department of finances and credit, Lviv University of Business and Law, Lviv

T. B. Protsiuk,

Ph.D in Economics, member of the Ukrainian Academy of Sciences, Associate Professor, Department economic and legal disciplines, National Academy of Internal Affairs, Kiev

O. S. Protseviat,

student at the National University "Lviv Polytechnic", Lviv

DEPRECIATION METHODS IN THE ENTERPRISE

У статті представлено сутність амортизації. Наведено ключові терміни, що представлені в положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби". Розкрито методи нарахування амортизації. Доведено, що процес нарахування амортизаційних відрахування в Україні законодавчо врегульований.

The article presents the essence of depreciation. Shows the key terms are in position (Standard) 7 "Fixed Assets". Disclosed depreciation methods. It is proved that the process of calculation of depreciation deductions in Ukraine legally regulated.

Ключові слова: амортизація, підприємство, бухгалтерський облік, методи нарахування амортизації, основні засоби, кодекс.

Key words: depreciation, enterprise, accounting, depreciation methods, fixed assets, lawbook.

Постановка проблеми. В даний час питання щодо змін в обліку та аналізі господарської діяльності стали предметом економічного дослідження. Особливо гостро стоять питання про: 1) використання основних засобів (ОЗ); 2) відтворення ОЗ як процесу їх виробничого використання, зносу, амортизації та підтримки в робочому стані. Це пов'язано з тим, ефективне використання та раціональне відтворення ОЗ є одним із головних факторів: 1) збільшення обсягу виробництва без значних капітальних вкладень підприємства; 2) підвищення рівня його конкурентоспроможності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сьогодні над проблемами амортизації у забезпеченні відтворення ОЗ підприємства працюють такі науковці, як О. Бандурка, Л. Василенко, Л. Гут, А. Загородній, М. Коробов, О. Оксєєнко, П. Орлов, К. Петрова, А. Поддєрьогін, Р. Скриньковський та ін. [1 – 3]. У працях зазначених авторів розкрито різноманітні аспекти, проте мало уваги відводиться методам нарахування амортизації з врахуванням існуючої практики в Україні.

Мета дослідження. На основі аналізування економічних джерел та практики з поданої проблематики: 1) представити сутність амортизації; 2) навести ключові терміни, що наведені в положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби"; 3) розкрити методи нарахування амортизації; 4) довести, що процес нарахування амортизаційних відрахування законодавчо врегульований в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. В результаті аналізування літературних джерел та практики за поданою проблемою, однозначно необхідно погодитись з позиціями науковців А. Загороднього, Г. Вознюка [4, с. 26], О. Бандурки, К. Петрової та інших [1, с. 203], що під амортизацією слід розуміти:

- 1) процес зносу та поступового перенесення вартості основних засобів на виготовлений за їх участю продукт;
- 2) елемент витрат, до якого включають суму нарахованої амортизації основних засобів та нематеріальних активів;
- 3) елемент системи оподаткування прибутку підприємств.

У Податковому кодексі України (ст. 14) записано: "Амортизація – систематичний розподіл вартості основних засобів, інших необоротних та нематеріальних активів, що амортизується, протягом строку їх корисного використання (експлуатації)" [5]. Об'єктом амортизації є всі основні засоби, крім вартості земельних ділянок та природних ресурсів [6].

П(С)БО 7 "Основні засоби" [6] визначає вартість основних засобів, яка амортизується – як первісну або переоцінену вартість необоротних активів за вирахуванням їх ліквідаційної вартості.

У свою чергу, ліквідаційна вартість – це сума коштів або вартість інших активів, яку підприємство (установа) очікує отримати від реалізації (ліквідації) необоротних активів після закінчення строку їх корисного використання (експлуатації), за вирахуванням витрат, пов'язаних з продажем (ліквідацією) [6].

Строк корисного використання (експлуатації) (СКВ) – очікуваний період часу, протягом якого необоротні активи будуть використовуватися підприємством (установою) або з їх використанням буде виготовлено (виконано) очікуваний підприємством (установою) обсяг продукції (робіт, послуг). При визначенні СКВ слід враховувати [6]:

- 1) очікуване використання об'єкта підприємством (установою) з урахуванням його потужності або продуктивності;
- 2) фізичний та моральний знос, що передбачається. Внаслідок фізичного зносу знижується продуктивність засобів праці і як наслідок – вони стають непридатними для використання;

3) правові або інші обмеження щодо строків використання об'єкта та інші фактори.

Метод амортизації об'єкта основних засобів обирається суб'єктом господарювання (підприємством) самостійно, виходячи з очікуваного способу одержання економічних вигод від його використання.

У П(С)БО 7 "Основні засоби (ОЗ)" [6] наведені такі методи амортизації основних засобів (крім інших необоротних матеріальних активів):

- прямолінійний;
- зменшення залишкової вартості;
- прискореного зменшення залишкової вартості (подвійного залишку, що зменшується);
- кумулятивний;
- виробничий [1, с. 203 – 214; 6; 7].

Так, виходячи з інформації, наведеної у джерелах [1, с. 203 – 214; 6; 7], розглянемо вищенаведені методи нарахування амортизації:

1) прямолінійний метод (або метод прямолінійного списання) – дає рівномірність розподілу амортизації між обліковими періодами (формули (1) та (2)).

$$RSA_1 = \frac{VA}{S}, \quad (1)$$

де RSA_1 – річна сума амортизації; VA – вартість, що амортизується; S – строк корисного використання об'єкта ОЗ.

$$MSA_1 = \frac{RSA_1}{12}, \quad (2)$$

де MSA_1 – місячна сума амортизації.

2) метод зменшення залишкової вартості – найчастіше використовують для об'єктів ОЗ, інтенсивність використання яких у міру їх експлуатації зменшується. Він досить трудомісткий і на практиці зустрічається рідко (формули (3) та (4)).

$$RSA_2 = Z \times N = Z \times \left(1 - \sqrt[n]{\frac{L}{P}} \right) \times 100\% \quad (3)$$

де RSA_2 – річна сума амортизації; Z – залишкова вартість об'єкта на початок звітного року або первісна вартість на дату початку нарахування амортизації; N – річна норма амортизації; L – ліквідаційна вартість; P – первісна вартість; n – кількість років.

$$MSA_2 = \frac{RSA_2}{12}, \quad (4)$$

де MSA_2 – місячна сума амортизації.

3) метод прискореного зменшення залишкової вартості – найчастіше використовують до ОЗ, інтенсивність використання яких у перші роки експлуатації значно вища, ніж у наступні (формули (5) та (6)).

$$RSA_3 = Z \times N = Z \times \left(\frac{100\%}{S} \times 2 \right), \quad (5)$$

де RSA_3 – річна сума амортизації.

$$MSA_3 = \frac{RSA_3}{12}, \quad (6)$$

де MSA_3 – місячна сума амортизації.

4) кумулятивний метод – 1) застосовують до ОЗ, які зношуються більше в перші роки експлуатації; 2) використовують до об'єктів зі швидким моральним зносом (наприклад, обчислювальної техніки) (формули (7) та (8)).

$$RSA_4 = VA \times K = VA \times \left(\frac{R}{M} \right), \quad (7)$$

де RSA_4 – річна сума амортизації; K – кумулятивний коефіцієнт; R – кількість років, що залишаються до кінця строку корисного використання об'єкта; M – сума числа років корисного використання об'єкта.

$$MSA_4 = \frac{RSA_4}{12}, \quad (8)$$

де MSA_4 – місячна сума амортизації.

5) виробничий метод – звертаються, коли інтенсивність використання об'єкта впливає на його експлуатаційні властивості та, звісно ж, коли можна визначити обсяг виробництва. Повною мірою це стосується автотранспорту, який використовують для надання послуг із перевезень, верстатів та будь-якого виробничого обладнання (формула (9)).

$$MSA_5 = F \times VS = F \times \left(\frac{VA}{G} \right), \quad (9)$$

де MSA_5 – місячна сума амортизації; F – фактичний місячний обсяг продукції (робіт, послуг); VS – виробнича ставка амортизації; G – загальний обсяг продукції (робіт, послуг), який підприємство очікує виробити (виконати) з використанням об'єкта ОЗ.

Нарахування амортизації може здійснюватися з урахуванням мінімально допустимих строків корисного використання основних засобів, встановлених податковим законодавством [6].

Варто зауважити, що в результаті аналізування інформації у джерелах [1 – 6], існують також наступні методи нарахування амортизації, а саме:

1) метод “50% + 50% зносу” – може використовуватися для МНМА (малоцінні необоротні матеріальні активи) і бібліотечних фондів (формула (10)).

$$A_1 = VA \times 50\%, \quad (10)$$

де A_1 – амортизація. Для довідки: A_1 нараховують у розмірі 50 % від вартості об'єкта, яка амортизується: у першому місяці його використання; у місяці вилучення його з активів (списання з балансу).

2) метод “100% списання” – може використовуватися для МНМА і бібліотечних фондів (формула (11)).

$$A_2 = VA, \quad (11)$$

де A_2 – амортизація. Для довідки: у першому місяці використання об'єкта амортизують 100 % його вартості.

Обираючи той чи інший метод амортизації основних засобів, підтримуючи думку науковців [1, с. 213 – 214], необхідно виходити з оцінки фінансового стану підприємства – [8], його інвестиційних програм, стану матеріально-технічної бази, причому основним критерієм такого оцінювання є досягнення оптимального співвідношення між величиною одержаних амортизаційних коштів і їх впливом на цінову конкурентоспроможність продукції підприємства (враховуючи, що амортизація – це частина собівартості продукції): ринкові ціни на продукцію суб'єкта господарювання можуть не витримати “перегріву”, пов'язаного з застосуванням прискорених методів амортизації.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок досліджуваної теми. Процес нарахування амортизаційних відрахувань законодавчо врегульований. Застосовуються такі методи нарахування амортизаційних відрахувань: прямолінійний; зменшення залишкової вартості; прискореного зменшення залишкової вартості; кумулятивний; виробничий; метод “50% + 50% зносу”; метод “100% списання”. Метод нарахування амортизації підприємству доцільно обирати з урахуванням очікуваного способу одержання економічних вигод від його використання та переглядати у разі зміни очікуваного способу одержання економічних вигод від його використання.

Література.

1. Фінансова діяльність підприємства: [підручн.] / Бандурка О.М., Коробов М.Я., Орлов П.І., Петрова К.Я. – [2-ге вид. перероб. і доп.]. – К.: Либідь, 2002. – 384 с.
2. Фінанси підприємств: [підручн.] / Кер. авт. кол. і наук. ред. проф. А.М. Поддєрьогін. – [3-тє вид., перероб. та доп.]. – К.: КНЕУ, 2001. – 460 с.
3. Василенко Л.П. Фінанси підприємства у схемах і таблицях: [наочн. навч. посіб.] / Л.П. Василенко, Л.В. Гут, О.П. Оксеєнко. – К.: Дакор, 2006. – 344 с.
4. Загородній А.Г. Фінансово-економічний словник / А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк. – Львів: Вид. Нац. ун-ту “Львівська політехніка”, 2005. – 714 с.
5. Податковий кодекс України від 02.12.2010р. № 2755-VI із змінами, внесеними згідно із Законами № 657-VII від 24.10.2013р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 “Основні засоби”: Затв. наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000р. № 92N із змінами, внесеними згідно із наказом Міністерства фінансів України від 27.06.2013р. № 627 (з1242-13) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>
7. Офіційний інтернет-ресурс Всеукраїнської професійної бухгалтерської газети “Все про бухгалтерський облік”. – Режим доступу: <http://www.vobu.com.ua/>
8. Скриньковський Р.М. Оцінювання фінансового стану: інформаційна основа, показники та потенційно можливі проблеми / Р.М. Скриньковський, Є.О. Зубченко, В.І. Пацкаль // Mater. IX mezin. vědecko – prak. konf. [“Věda a vznik – 2012/2013”], (Česká republika, Praha, 27.12.2012 г. – 05.01.2013 г.). – Díl 12. Ekon. vědy: Praha. PH “Education and Science” s.r.o., 2012/2013. – St. 27 – 30.

References.

1. Bandurka, O.M. Korobov, M.Ya. Orlov, P.I. and Petrova K.Ya. (2002), *Finansova diialnist pidpriemstva*, 2nd. Ed., Lybid, Kyiv, Ukraine, p. 384.
2. Poddierohin, A.M. (2001), *Finansy pidpriemstv*, 3rd. ed., KNEU, Kyiv, Ukraine, p. 460.
3. Vasylenko, L.P. Hut, L.V. and Okseienko, O.P. (2006), *Finansy pidpriemstva u shemakh i tablytsiakh*, Dakor, Kyiv, Ukraine, p. 344.
4. Zahorodnii, A.H. and Vozniuk, H.L. (2005), *Finansovo-ekonomichnyi slovnyk*, “Lvivska politekhnika”, Lviv, Ukraine, p. 714.
5. Podatkoviy kodeks Ukrainy vid 02.12.2010r. № 2755-VI iz zminamy, vneseny my zghidno iz Zakonamy № 657-VII vid 24.10.2013. [Online], vol . 8, available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
6. Polozhennia (standart) bukhhalterskoho obliku 7 “Osnovni zasoby”: Zatv. nakazom Ministerstva finansiv Ukrainy vid 27.04.2000r. № 92N iz zminamy, vneseny my zghidno iz nakazom Ministerstva finansiv Ukrainy vid 27.06.2013. № 627 (z1242-13) [Online], vol . 8, available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>
7. “Vse pro bukhhalterskyi oblik”, [Online], vol . 8, available at: <http://www.vobu.com.ua/>
8. Skrynkovskiy, R.M. Zubchenko, Ye.O. and Patskal V.I. (2013), “Otsiniuvannia finansovoho stanu: informatsiina osnova, pokaznyky ta potentsiino mozhlyvi problemy”, Mater. IX mezin. vědecko – prak. konf. [“Věda a vznik – 2012/2013”], (Česká republika, Praha, 27.12.2012 – 05.01.2013). – Díl 12. Ekon. vědy: Praha. PH “Education and Science” s.r.o., 2012/2013. – pp. 27 – 30.

Стаття надійшла до редакції 19.11.2013 р.

ТОВ "ДКС Центр"